

Avtorja zanimivosti: **dr. Anton Polšak**,
Zavod RS za šolstvo

NARAVNI SPOMENIK TOLMINSKA KORITA

Naravnih lepot ali naravne dediščine je v Posočju veliko, zato je težko izbrati kaj posebnega in drugačnega od povprečja, če »povprečno« sploh obstaja. Utegne se zgoditi krivica ostalim znamenitostim, a nekaj je treba izbrati. Tako danes na kratko predstavljamo Tolminska korita.

Gre za sotesko ali korita, kakor pravi ime tega pojava, na reki Tolminki (resda je v bližini Soče, zato nekateri kar spregledajo, da ne gre za korita Soče, ampak za njen levi pritok Tolminko). Torej imamo opravka z globoko vrezano rečno sotesko. Ker je šlo za relativno hitro vrezovanje, je soteska

Slika 1: Soteska s pogledom v najožji del proti Hudičevemu mostu. Most je l. 1907 zgradilo tolminsko županstvo, cesto od Tolmina do vasi Zadlaze - Čadrg pa domačini skupaj z delavci Bohinjske železnice v približno istem času (Turizem Dolina Soče, 2021).
Foto: A. Polšak, 2021

v nekaterih delih zelo ozka, pobočja nad njo pa zelo strma ali celo navpična. V strugi opazimo precej belega proda, kar je lahko tudi prenešen gruč ali celo ledeniško gradivo z višjih območij.

Po Wikipediji (Splet 1) povzemamo, da je prvi opis doline Tolminke s koriti leta 1954 objavil Anton Melik v monografiji *Slovenski alpski svet*, kjer je poudaril kraške značilnosti in prisotnost ledenika. Natančneje in na terenu je značilnosti preoblikovanja proučeval Šifrer (1955) in svoje ugotovitve zapisal v članku *Dolina Tolminke in Zalašče v pleistocenu*. Leta 1993 je izšel tudi zbornik *Dolini Tolminke in Zadlaščice*, ki so ga izdali na osnovi raziskovalnih taborov.

Do soteske pridemo po cesti severno od Tolmina, ki povezuje Tolmin z Zadlazo - Čadrgom in Čadrgom. Parkiramo lahko že na obrobju mesta in se z javnim prevozom peljemo do parkirišča pri vходу v sotesko. Za obisk bomo plačali 8 evrov, a nam ne more biti žal ne kot običajnemu obiskovalcu ne kot geografu, ki ga te stvari še posebej zanimajo. Ozka soteska, erozijsko delovanje vode, masiven, a precej prelomljen apnenec in mnogi tektonski prelomi (tu čez poteka Ravenski prelom) so le nekateri pojavi oz. pojmi, povezani s sotesko. Tu je tudi sotočje Tolminke in Zadlaščice, kar je dodatna prвина soteske. Sotesko lahko opazujemo od spodaj navzgor, vodoravno ali pa od zgoraj navzdol. Zeleno barvo vode že kar nekako pričakujemo, se pa ta izgubi v soteski manj vodnate Zadlaščice. Tam je prav tako ozka soteska in zanimivost je v pobočji ujeta skala (Medvedova glava), ki se je prikotila od bog ve kje in čaka trenutek, da bo padla v strugo. V prvem delu soteske nas obkroža ploščasti in skladoviti baški dolomit z roženci, malo globlje pa sotesko gradi skladoviti dachsteinski apnenec s plastmi in vložki dolomita, oba zgornjetriasne starosti (Splet 3).

Če že govorimo o zanimivosti, naj omenimo, da je tu s 180 metri nadmorske višine najnižja točka za vstop v TNP, prav tako pa pozornost pritegne legenda o tem, da je v 14. stoletju sotesko obiskal slavni Dante Alighieri¹ (Splet 2). Po njem se imenuje tudi Zadlaška jama, ki ji domačini pravijo Dantejeva jama.

1 Po legendi naj bi leta 1319 bival v Tolminu, ko naj bi bil gost tolminskega graščaka Della Torreja na gradu na Kozlovem robu (<https://www.gore-ljudje.si/Kategorije/Novosti/tolminska-korita-idilicna-posebnost>).

Slika 2: Spodnji most v soteski je na mestu, kjer je prek Tolminke vodila prvotna pot iz Tolmina do vasi Zadláz - Čadrg.

Foto: A. Polšak, 2021

Slika 3: Sotočje Tolminke (spredaj) in Zadlaščice na razširjenem delu soteske. To je v Sloveniji edino sotočje dveh rek v soteski.

Foto: A. Polšak, 2020

Slika 4: Termalni izvir (desno), je viden samo ob nizkem vodostaju Tolminke.

Foto: A. Polšak, 2021

Seveda pa se soteska ne konča tam, kjer se končajo urejene poti, ampak se nadaljuje še vsaj 2 km naprej v smeri proti toku.

Obisk soteske je gotovo primeren tudi za šole. Ni dvoma, da lahko učenci tu spoznajo nastanek in značilnosti soteske ter druge pojave (votlina Dantejeva jama, termalni izvir s temperaturo od 18,8 do 20,8 °C (Simič, 1992–1993, idr.), pri tem bodo slišali tudi eksotična imena, npr. Hudičev most, ki pa z njim gotovo nima nič, ampak s težko prehodnim terenom. Most (Slika 1) so gradili že v času Avstro-Ogrske in danes je prek njega, kakšnih 60 m nad dnom struge, speljana cesta, ki povezuje Tolmin z Zadlázom - Čadrgom in Čadrgom. Učence lahko povabimo, da skušajo razbrati, kako visoko je voda ob deževjih. Gotovo kar nekaj metrov nad dnom, saj Tolminka zbira vode z obširnega zaledja Krna in Tolminskega kuka.

Opozoriti moramo še na posebnosti rastlinstva in živalstva. Na prospektu Tolminske korita (Turizem Dolina Soče, 2021) beremo, da je za ta globoka korita značilen preplet alpskega in submediteranskega in toplo-hladnoljubnega, sušnega in vlagoljubnega rastlinstva, kar je ob reliefni in mikroklimatski razgibanosti soteske razumljivo. V soteski rastejo trije slovenski endemiti, in sicer ozkolistna preobjeda (*Aconitum angustifolium*), soška smiljka (*Cerastium subtriflorum*) in skalna jelenka (*Athamanta turbith*). Za vlažno skalovje je značilna združba lipe in skalnega kamnokreča (*Saxifraga petraeae-Tilietum platyphylli*), bomo pa ob soteski hitro prepoznali tudi pogosta grmišča malega jesena in črnega gabra (*Fraxino orni-Ostryetum carpinifoliae*). Pri posebnostih živalstva pa je treba omeniti, da je Zadlaščica rezervat soške postrvi.

Viri in literatura

1. Melik, A. (1954). *Slovenski Alpski svet*. Slovenska matica.
2. Splet 1: Tolminska korita: https://sl.wikipedia.org/wiki/Tolminska_korita.
3. Splet 2: Tolminska korita: <https://www.tnp.si/sl/obiscite/nepozabna-dozivetja/pohodnistvo/tolminska-korita/>.
4. Splet 3: Osnovna geološka karta SFRJ 1:100000 - list Tolmin in Videm (Udine). <https://ogk100.geo-zs.si/>.
5. Simič, M. (1992-1993). Topli izvir in jama s termalno vodo v Tolminskih koritih. *Proteus* 55(8), 291-294.
6. Šifrer, M. (1955). Dolina Tolminke in Zalašče v pleistocenu. *Geografski zbornik*, 3 (253-298). https://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/zbornik/GZ_0301_253-298.pdf.